GAZETA KRAKOWSKA

No. 76

W Niedzielę Dnia 23. Września 1810.

Z Warszawy d. 15. Września.

List Wiliam Maclure, Obywatela ziednoczonych stanow Ameryki do J. U. Niemcewicza pisany 4 Wrześ. 1810 *w Warszawie.*

Rozmowa nasza na dniu wczorayszym o rolnictwie Polskim i życzenia, aby gips, równie, iak w ziednoczonych stanach Ameryki, wprowadzonym był w Polskie rolnictwo, dała mi myśl rzucenia na papier sposobu, iakim on się używa, i niezmiernych dobrodzieystw, iakie przynosi. Chcie/ go WPan ziomkom swoim udzielić tym śmieley, że sam byłem świadkiem korzyści, którą rolnicy z używania go odnoszą. — Używanie gipsu za nawóz na pola znanym iest w ziednoczonych stanach Ameryki od więcey lat 30stu, a to tak pomyślnie, iż sprowadzenie onego z Nowey Szkocyi do rozmaitych naszych portowych miast zatrudnia między 200 a 300 okrętow. Rolnicy zieżdżaią z głębi kraiu o 60 mil Polskich dla zabierania go ze statkow na wozy. — Używanie gipsu zaczęło się nayprzod w Pensylwanii, mianowicie do uprawy koniczyny i innych sian, niemniey pożytecznych, a to na lekkich i suchych gruntach, które mało co wydawały sian; sposób ten rozciągniętym dziś został po większey części Ziednoczonych stanow, i z równą korzyścią używany do polepszenia uprawy pszenicy, żyta, kukurydzy, owsów, ięczmion i innych zboż, a nie dawno spostrzezono w południowych prowincyach, iż gips ten równie służy do uprawy bawełny. W bliskości iednak morza na mokrych, bagnistych, całkiem piaszczystych mieyscach, gips mało co użytecznym zdaie się, lecz na wszystkich innych gruntach, szczególniey na lekkich, kiedy rozsądnie użyty, niepoliczone przynosi korzyści. Gips z łona ziemi wyięty, zmielonym bydź powinien iak można naydrobniey, i posianym na powierzchni łąk artyficyalnych w ten czas, gdy na wiosnę koniczyna lub inne siano wzniesie się na półtra lub dwa cale. 70 funtow zmielonego gipsu dostatecznemi będą do zagnoienia morga gruntu miary Angielskiey. Kiedy gips używa się do zboża, w ten czas zmielony pył onego z wodą rozwieśdź należy, i maczać w tem nasienie tak, żeby ziarno okryło się cienką gipsową obwódką; nasienie tak obwiedzione wraz siać potrzeba. Do uprawy kukurydzy lub warzywa, które się przesadza, sypie się mała łyżeczka gipsu w ziemię, w czasie sadzenia; inni, gdy

planta na trzy lub 4ry cale podniesie się, sypią koło niey też samą ilość. Sposób ten powtarzać należy co rok, póki rola tak się nie zbogaci, iż iuż podobnego gnoienia potrzebować nie będzie, co w wielu mieyscach na lekkich gruntach Pensylwanii iuż nastąpiło. Tam artyficyalne łąki tak buyne i grube wydawały siano, że bydło ledwie ieśdź one chciało. Łatwość sprowadzenia potrzebney ilości gipsu (trzykonny bowiem wóz sprowadzi go dostatecznie do zagnoienia stu morgow) ta łatwość mówię tak go uczyniła powszechnym, że przez to zupełna w systemie rolniczym stała się odmiana. — Nim gips używanym bydź zaczął, lekkie nasze granitowe grunta, przy spadku rzek około znacznieyszych miast, zaczynały bydź opuszczane, iako zbyt wyczerpnione, i mieszkańcy do obfitszych w głąb kraiu przenosić się zaczęli; ale od wprowadzenia gipsu, te lekkie i suche grunta stały się naykorzystnieyszemi, i podniósł się stan rolnictwa naszego do równey doskonałości z Angielskim. — Różne były mniemania i wnioski, iakim sposobem tak mała ilość, to iest 70 funtów gipsu, na powierzchni morgu całego działa tak silnie; rozumieią iedni, że gips służy za podnietę (stimulus) wsiąkaiących części planty; inni, że tenże ściąga wilgoć admosfery. Skutki onego na suchych mieyscach zdaie się mniemanie to potwierdzać; ia raczey wnoszę, iż gips nietylko działa iak stimulus, lecz w rzeczy samey dostarcza plancie potrzebnych do wegetacyi cząstek wapiennych. Prędkie onego rozpuszczenie w wodzie ułatwiaiąc absorbcyą, czyli wsiąknienie, sprawia go przednieyszym nad inne ziemie, które nie są tak łatwe do rozpuszczenia w wodzie, i które planta z trudnością wsiąkaiąc, nie wiele z nich korzysta. Mała ilość ziemskich części do pokarmu wegetacyi potrzebnych potwierdza wniosek, iż ilość gipsu w doskonałym stanie płynności zastępuie wszystkie wegetacyi potrzeby. Mnieysza, iakim sposobem gips skutkuie tak silnie na wegetacyi; dosyć, że niezaprzeczone doświadczenie uczy nas, iż używanie gipsu do nawozu na role lekkie i suche, przyniosło iuż znaczne plemieniowi ludzkiemu korzyści, i że życzyć należy, aby we wszystkich kraiach powszechnym się stało.

Wiliam Maclure.

Do powyższego listu, następuiące zdało mi się dołożyć uwagi:

Używanie gipsu od dawna znanym iest w Polszcze; lecz nie wszędzie wiedziano, do iakich gruntow i iakim go używać sposobem. Jedni sypali gips w grunta mokre i bagniste, drudzy w same czyste piaski; na tych gips mało, albo nic skutkować nie będzie. Naywiększą zaś wadą iest, że gips i na te nawet role, którym iest właściwy, to iest, na lekkie i suche, rzucamy był u nas często palony, a zawsze prawie w dużych kawałach: w pierwszym przypadku, palenie odbiera gipsowi wszystkie prawie dobroczynne własności iego; w drugim, opoźnia tę dobroczynne skutki. Gips miałko starty i potrząśnięty po roli wegetacyi natychmiast pomaga; przeciwnie, rzucany w kawałach, lat kilka czekać musi, nim przeięty powietrzem rozsypie się, i żyzności pomocnym bydź zacznie. Jeden ieszcze do uprzątnienia iest zarzut, a to, drogość gipsu i trudność dostania go. Gips bynaymniey nie iest u nas rzadkim: znayduie się on i sam, znayduie się wszędzie, gdzie tylko iest siarka. Departament Krakowski szczególniey obfituie w ten rodzay ziemi. Jest on w Czarnkowie dobrach Jenerała Kniaziewicza; od Krzemionki i Swoszowic, ciągnie się za Wieliczkę i Bochnią; znayduie się w wielu mieyscach na Pokuciu, nad rzekami Stryi i Dniester, niemniey nad rzeką Nidą, poczynaiąc od uyścia tey rze-

ki aż za Wiślicę; Rzączyński p. g. 38 mówi: — "Tonie, własność kościoła katedralnego w Krakowie, i góra Kuniusza gips obficie wydaią, i tym to gipsem kościoł S. Anny iest ozdobiony. Wątpie nie należy, że i w innych Woiewodztwach znaydować się musi. „. — Bydź może, że gips iest drogim dla tego, że sprowadzaią go lądem, że gdy mało go potrzebuią właściciele, nie znayduią potrzeby kopania go w wielkiey ilości; gdyby powszechniey był używanym, otworzyłby nową przemysłu żyłę. Gips po większey części znayduie się w bliskości Wisły; mógłby łyżwami lub innemi statkami po wielu z Departamentow naszych tak bydź wożonym, iak go przewożą okręty po różnych prowincyach ziednoczonych stanow Ameryki. Dobroczynne skutki, które tam i w Anglii przynosi, powinnyby oddalić wszelkie powątpiewania, usunąć wszelkie przesądy, które każda nowość, choćby pożyteczna, często ściąga zwykła na siebie.

J. U. N.

Z Paryża d. 4. Września.

Przez wyrok pod d. 8 Sierpnia post nowił J. C. K. Mość, iż miasta Amsterdam i Rotterdam w liczbie dobrych miast są pomieszczone.

Dotychczasowy Jeneralny Konsul w Amsterdamie, P. Gohier, iest jeneralnym konsulem przy ziednoczonych stanach Ameryki mianowany; P. Fourcroy, dawniey konsul w Koruńie, konsulem w Charlestowny Bar n M unier, audytor w radzie stanu i ieden sgabinetowych sekretarzow J. C. K. Mci, referendarzem, a PP. Appelius i Maazen radcami stanu; pierwszy w sekcyi skarbowey, drugi w wnętrzney.

Kawalerowie Lidard i Berenge, którzy d. 30 Sierpnia na długie więzienie skazanemi zostali za dopomaganie w prowadzania do Francyi osadowych towarow z Anglii, stali wczoray przy pręgierzu, potem poprowadzonemi zostali do więzienia Bicetre.

Do dnia dzisieyszego nic nasze pisma nie wzmiankuią, że Xżę Pontekorwo obrany iest następcą tronu Szwedzkiego.

Wczorayszy Monitor zawiera co następuie:

"Doniesienia, które z wszystkich stron odbieramy, zapewniaią o czynney woynie, która prowadzona iest przeciw handlowi Angielskiemu. Wszędzie konfiskowane są osadowe towary, czyli one na Tureckich lub Amerykańskich okrętach przychodzą, lub opatrzone są mniemanemi zaświadczeniami Francuzkich konsulow w Ameryce, Patras lub w Gotenburgu. Wszędzie pilna iest baczność. Wiadomo bowiem, że wszystkie takowe zaświadczenia są zmyślone. W Rossyi, w Prussiech, w Meklenburgu, we Włoszech i w Neapolu konfiskuią ciągle takowe towary i ląd opustnie się w nie kosztem Angielskim. — Położenie tego mocarstwa pogorsza się codziennie. Przy czynności, iaką rządy stałego lądu względem zabierania osadowych towarow okazuią, uczuie nakoniec handel Angielski okropność swoiego położenia. — Jesteśmy upoważnionemi powtórzyć, cośmy iuż nie raz donosili, iż żaden Francuzki konsul nie daie ani dać nie może zaświadczenia, względem osadowych towarow. Każde zatem zaświadczenie, które okazywane bywa, iest fałszywe i zmyślone. Okręt, który z rzekomem zaświadczeniem z Nowegoiorku do Peterzburga przybył, został skonfiskowany. Ajenci Francuzcy i ajenci sprzymierzonych mocarstw konfiskuią wszędzie osadowe towary, ponieważ wiedzą, iż pochodzą z Anglii.„

Tenże dziennik umieścił następuiące artykuły:

Z Peterzburga d. 18. Sierpnia.

Rzecz względem okrętow z Teneryffy

)2(

przybyłych iest ukończona: skonfiskowano ich 52. jest to strata dla handlu Angielskiego do 25 milionow wynosząca.

Z Szczecina d. 21. Sierpnia.

Przybyły z Paryża goniec przywiózł rozkaz, ażeby wszystkie okręty, które znayduią się w porcie tuteyszym, iako też wszystkie składy osadowych towarow zasekwestrowane zostały. Tego samego dnia, kiedy woyska Francuzkie weszły do Warnemünde, przybyło do tego portu 12 okrętow, które zaraz zasekwestrowane zostały. Wszystkie wyładowane były osadowemi towarami i prowadziłysie 2 Angielskie fregaty, które miały więcey ieszcze okrętow pod swoim konwoiem; lecz te tylko wpuściły do tego portu. Wszystkie ich papiery datowane były z Gotenburga. Zdobycz ta wynosi do 6 milionow.

Dzisieyszy zaś Monitor zaprzecza rozgłoszeniu przez pisma Angielskie, iakoby w Almeida znaydowały się woyska Angielskie; cała załoga tamteysza składa się z samych woysk Portugalskich. Tenże dziennik ogłosił całkowity traktat handlowy, który zawarty został między Angliią i Xciem Brazylii.

Onegday po południu oglądał Cesarz na rowninie Bulońskiey Francuzką i Hollenderską gwardyą.

Sławna Aktorka Bourgoing powrociła tu nazad z Peterzburga.

Przez wyrok Cesarski pod d. 15 Sierpnia zakazany iest wywoz żyta i pszenicy w całey lądowey granicy zaalpeyskich departamentow i z wszystkich portow środziemnego morza.

Wydano teraz pewną liczbę nowych pozwoleń dla znaydujących się w naszych portach okrętow, i zdaie się, iż toż samo dla okrętow w Hollenderskich portach nastąpi. Lecz stosownie do tych pozwoleń muszą okręty brać ładunek Francuzki. Aże w Angielskich pozwoleniach taki sam znayduie się warunek, zaczem nowe zachodzą tu trudności. Wydano także niektóre pozwolenia do wprowadzenia bawełny i innych osadowych płodow z Ameryki, ale pod warunkiem wywiezienia nawzaiem Francuzkich płodow. Przy wyprawieniu okrętow zniesione są zaświadczenia pochodu towarow; ale każdy kapitan powinien bydź opatrzony listem w cyfrach konsula Francuzkiego, iako dowod, że płynie z Ameryki. Z resztą oczekuiemy niecierpliwie co rząd Angielski względem żeglugi neutralnych okrętow postanowi, gdyż od tego wiele zależy.

Z Sewilli d. 27. Lipca.

Rada stanu i Królewski kommissarz Azaza oznaymić tu kazał następuiący list Xcia Dalmacyi, Marszałka Soult pod d. 16 b. m.

„Groźby kup Balasterosa w gorach Sewilskich zakończyły się z iego wstydem. Zaledwo dowiedział się ten dowodzca, że oddział Hrabiego Gazan idzie przeciw niemu, gdy uszedł do Portugalii. Hrabia Gazan widząc, iż nie potrafi go dognać, uderzył na korpus Coponsa, który był nie bardzo liczny, gdyż większa iego część znaydowała się w Portugalii. Przy wsi Guzman przyszło do potyczki, w którey zabito lub poymano około 50 nieprzyiaciół. Lewy brzeg Gwadiany oczyszczony od nieprzyiacioł został; Copons wsiadł na statki, a Xżę Abremberg wszedł do Ayamonte. Wyprawa ta czyni honor Hrabiemu Gazan. Kupa z 600 rokoszanow, pomiędzy któremi 300 jazdy, przybyła z Murcyi, pokazała się przed posterunkiem pułku Xcia Nassau przy Villanueva de los Infantes w Mancha. Pułkownik Kruse wyszedł zaraz przeciw niey w 150 piechoty i 40 jazdy. Nie

długo idąc natrafił na rozboynikow, uderzył na nich mężnie i wprawił w zupełne zamieszanie; na placu boiu poległo 150 nieprzyiaciół, a znaczna liczba ranionych ratowała się ucieczką przez ścierniska do gór, gdzie niewątpliwie życia dokończyła. Zabrano im 100 koni i wszystek oręż. Inna kupa pod Franciszkiem Diaz, zwanym *el Cojo*, wtargnęła przez Siera Morena do prowincyi Korduby. Zabito z niey 83 ludzi i samego Dowodzcę Cojo.

Z Bajony d. 23. Sierpnia.

D. 31 Lipca na batalion Nadwiślański, idący z Pampeluny do Saragossy, uderzyło przy Tiebas 1800 rozboynikow w zasadzce stoiących. Batalion ten odparł napastnikow i osadził Tiebas.

Niepotwierdziło się, iakoby woysko Angielskie pod Lordem Wellington cofnęło się do Lizbony i Oporto. Zaięło owszem połączone stanowisko przy Visen, skąd uważa działania Marszałka Masseny. Ostatni dla zasłonienia oblężenia Almeidy zaiął bardzo korzystne stanowisko. Gdyby Angliey chcieli przeszkodzić oblężeniu, musieliby pierwey walną bitwę stoczyć.

Z Marburga d. 5. Września.

Rozpoczął się iuż przechod woysk Francuzkich. Wczoray przybył główny sztab do Kassel, lecz niezwłocznie uda się do Hanowern.

Tuteyszy professor wymowy, P. Rommel, znany z pism swoich o dawney jeografii i o ludach Kaukazkich, powołany został na professora do Charkowa w południowey Rossyi z roczną płacą 2050 rubli i przyiął to powołanie. Zręczny Mechanik Reissig młodszy iedzie także z Kassel do Rossyi, gdzie ma w mieście Moskwie zapewnione mieysce.

Z Hanoweru d. 6. Września.

W tych dniach przybędzie tu główna kwatera Xcia Eckmühl (Marszałka Davoust) i czas nieiaki zabawi. Do iego sztabu należy 500 officerow. Oprocz tego przybędzie tu, iak mowią, kilka tysięcy pod iego rozkazami zostaiącego woyska. Wspomniony Xżę iest tu także w krotce oczekiwany. Dla pomieszczenia i utrzymania należących do sztabu osób, i samego wodza przedsięwzięte są potrzebne środki. W zamku tuteyszym, gdzie przysposobiono potrzebne sprzęty, stanie poczta polowa i część sztabu. Dwudziesty piąty pułk liniiowey piechoty wniydzie tu iutro, a podług innych d. 8 lub 9go.

Z Kassel d. 5. Września.

Wyrok Królewski pod d. 30 Sierpnia zawiera co następuie:

"Hieronim Napoleon, &c. Chcąc dobremu Naszemu miastu Hanowerowi dać dowód przychylności Naszey darowaliśmy mu będący w tem mieście Królewski Nasz pałac; ażeby ten dar stał się dla iego mieszkańcow iak nayużytecznieyszym i oszczędził im kosztow kwaterunku, chcemy oraz, aby był na koszary dla załogi zamieniony; przeto na wniosek Ministra naszego wewnętrznego postanowiliśmy i stanowiemy, co następuie:

1) Nadaliśmy i nadaiemy dobremu Naszemu miastu Hanowerowi należący do Naszey korony i w tem mieście stoiący Królewski pałac. 2) Należące do Królewskiego pałacu w Hanowerze gmachy maią tak bydź urządzone, ażeby wystarczyły na koszary dla 3000 załogi. Miasto Hanower obmyślić ma koszt na urządzenie tych koszar. 3) Sala czyli tak zwany wielki dworski teatr, ma z wszystkiemi należącemi do niego budynkami zostawiony bydź dotychczasowemu swoiemu przeznaczeniu i służyć za teatr dla miasta.

Innym wyrokiem zniesione są w Hano-

wed̄ze wszystkie przywileie uwalniaiące od podatkow grunta, ogrody, łąki, młyny, &c.

Znaydująca się w Celle rolnicza kommisya pod nazwiskiem kolegium rolniczego iest tymczasowo utrzymana i na płacę dla członkow, &c. wyznaczono 50,000 fr.

Od 1go Października zaprowadzony zostanie w Hanowerskich prowincyach stępel Westfalski.

Z Peterzburga d. 22. Sierpnia.

Onegday w kościele zimowego pałacu odprawione zostało z uklęknieniem uroczyste nabożeństwo na podziękowanie Bogu za odniesione pod Szumlą d. 4 b. m. zwycięztwo, na którym znaydował się Imperator i familiia Imperatorska.

Głownieysze szczegóły tego zwycięztwa są następuiące: Korpus Turecki, przeszło 30,000 ludzi wynoszący, wyruszył z szańcow i natarczywie na woyska nasze na obu bokach uderzył, chcąc środek przełamać. Walka była żywa i długa, zakończyła się iednak zupełnem nieprzyiaciela pobiciem. Całe pole boiowisko było iego trupami okryte. Reszta nieprzyiacielskiego woyska ścigana przez nasze uciekła w naywiększym nieładzie do szańcow. Zabraliśmy bardzo wiele jeńcow, w pomiędzy któremi kilku baszow i bardzo wielu urzędnikow, którzy z naylepszemi janczarami wyszli iako ochotnicy. Woyska nasze zdobyły 40 chorągwi i dwa dowodzce buńczuki. W. Wezyr był sam oczny‍m świadkiem pobicia woysk swoich. Strata nasza iest bardzo mała; jenerał major Dechterow iest nieszczęściem ciężko raniony.

Gazeta tuteysza *Poczta połnocna* zbiia rozsiewane przez obce gazety pogłoski o pobiciu Rossyanow, a mianowicie przez jazdę Turecką przez Anglikow dowodzoną, o cofnieniu się za Dunay, o nie przychylności Serwiianow, &c. Woyska Rossyyskie postępuią owszem naprzod, zdobywaią coraz więcey twierdz i grożą samemu nawet Konstantynopolowi, gdzie często powstaią rozruchy.

Nabyte od Austryi powiaty wykonaią d. 10 Czerwca przysięgę.

Od brzegow Renu d. 26. Sierpnia.

Dwoch Francuzkich kupcow, którzy w handlowych spekulacyach ieździli do Turczech, przywieźli wiadomość, iż surowe rozkazy, które z Konstantynopola do baszow rozesłane zostały, dobry sprawiły skutek i ogromną zbroynego ludu wystawiono liczbę. Lecz, wyiąwszy jazdę, wszyscy są źle uzbroionemi, bo po większey części tylko puginałami i pałaszami, i nie są w cale w stanie spotykania się z regularnem woyskiem; do tego nie znaią żadney karności, i którędy tylko przechodzą popełniaią naywiększe zdrożności. Grecy naywięcey od nich cierpią, bo ich maią za przychylnych Rossyanom. O żywność dla tego woyska tak mało iest starania, iż n. p. w Zofii kilka tysięcy żołnierzy żywiło się tylko wpadaniem do domow i zabieraniem gwałtem co znalazło się żywności, przyczem wiele ludzi utraciło życie. Mniey nawet światli Turcy nie zdaią się lękać Rossyanow. Między Zofią i Nikopolem zgromadza się znaczny korpus Tureckiego woyska, dla zagrożenia z prawego boku Rossyanom. Zebrane w Albanii, Macedonii i Morei woyska, odebrały naprzod rozkaz udania się do Zofii, ale potem nadszedł drugi rozkaz i musiały poyśdź do Adryanopola, co wielu nie spodobało się i to miało dać powod do niektkich nieposłuszeństwa krokow. Głowna siła Turecka składa się z woysk Azyatyckich, które poty służyć maią, poki Rossyanie z granic Tureckich wypartemi nie zostaną. W. Wezyr iest powszechnie miany za doświadczonego jenerała i wiel-

kie posiada zaufanie. Lecz chorowity stan iego nie dozwala mu często trudnić się sprawami woiennemi i musi wyręczać się ludźmi, którzy do tego nie maią zdatności. W głowney iego kwaterze znayduie się wiele Angielskich officerow, którzy posiadać maią wyborne talenta, a nie wiele maią wpływu, ponieważ nie nawidzą ich Tureccy dowodzcy. W. Wezyr po naypierwszych korzyściach, które Rossyanie odnieśli, zgromadził swe woyska w oszańcowanym obozie przy Szumli, którego okopy na kilka godzin drogi się rozciągaią. Nigdy nie był od Konstantynopola odcznięty i wiele posiłkow do siebie ściągnął; ieżeli czasami pokazali się Rossyanie w tyle iego obozu, tedy były to tylko podiazdy, które tam nie mogły się utrzymać. Turcy biią się mężnie i w wielu poiedynczych potyczkach odnieśli nad Rossyanami korzyści. Jakoż od otwarcia tego roczney kampanii nie zrobili ostatni ważnieyszego zdobycia nad opanowanie Silistryi: wszystkie inne twierdze wzdłuż prawego brzegu Dunaiu znayduią się w ręku Turkow i Ruszczuk iest tylko obleżony. Widyn zaś nawet opasany ieszcze nie był. Twierdza ta ma związek z woyskiem Tureckim w zachodniey Bulgaryi, i byłaby dla Węgier głownym składem Lewanckich towarow, gdyby kilka tysięcy Serwiianow połączonych z Rossyanami nie przechodziło się między tą twierdzą i Orsową i nie tamowali handlu. Nikopolis nie było ieszcze nawet zagrożone od Rossyanow. Z jeńcami Rossyyskiemi daleko lepiey obchodzą się Turcy, niżeli w woynach przeszłych. W. Wezyr zakazał pod karą śmierci zabiiać lub kaliczyć poymanego Rossyana, co dawniey było zwyczaiem.

Z Eisenach d. 2. Września.

Wczoray przybyło tu znowu kilka prochowych wozow z Gotta, idących z Magdeburga do Francyi. Nadeszły tu o godzinie 9 w wieczor, i co tylko stanęły, zapalił się ieden z nich, co okropne w naszem mieście sprawiło spustoszenie. Działo się to na ulicy przytykaiącey do rynku. Zaraz przy wybuchnieniu ogarnął płomień 8 do 10 domow, które się nie długo obaliły, i mało ludzi potrafiło się z nich wyratować. Nieszczęście to zgubiło całe familiie; w iednym tylko domu zginęło 8 szanownych osob, a wczoray narachowano iuż przeszło 50 życia pozbawionych. Spaliło się domow 30, zruynowanych iest do 50, a sto kilka uszkodzonych.

Z Lauzany d. 24. Sierpnia.

Xżna Sasko-Koburska odwiedzaiąc dolinę Chamonny popadła nieszczęściu, iż oberwany kaw[ał] skały tocząc się na dół nogę iey złamał. Na szczęście znaydował się Professor Jurine w St. Gervais, przybiegł iey na ratunek, i rozkazał zanieść ią w lektyce do Genewy.

Z Londynu d. 28. Sierpnia.

(Przez Francyą.)

Od przyłączenia Hollandyi do Francyi pomnażaią się bankructwa w Anglii. Nie dawno zbankrutowało w Manchester 6 nayznakomitszych kupcow.

Wschodnio-indyyskie kompaniiczne okręty ryż tylko teraz przywożą.

Nie poymuiemy iaką rząd nasz ma polityke, że tak łatwo daie pozwolenia Duńczykom, którzy pod własną banderą prowadzą handel z Norwegiią. Oni zaś wywdzięczaiąc się nie opuszczaią żadney okazyi do szkodzenia naszemu handlowi i uderzenia na woienne nasze okręty.

"Mamy tu (piszą z wyspy Jersey pod d. 15 Sierpnia) wiadomość, że w Boulogne i Cherburgu czynione są wielkie przygotowania do uderzenia na tę wyspę.„

Z Smirny d. 16 Lipca.

Przez Egipt przybywa tu teraz wiele Mokayskiey kawy, która z tego powodu spadła u nas o 20 do 25 od sta.

Z Tryestu d. 20. Sierpnia.

Angliey, którzy d. 15 o. m. rzucili tu dwadzieścia kilka palących rac, mie i podwoyny zamiar. Raz chcieli spalić 6 dawniey Rossyyskich okrętow woiennych, które przy nowym lazarecie na kotwicach stoią, co im się w cale nie udało. W pobliskich tylko domach wytłukły kilka okien i w ogrodach kilkanaście drzew uszkodziły. Powtóre przerwać zabawę Tryestanow w uroczystości Napoleona, którzy tańczyli w kilku domach. Za pierwszym na trwogę wystrzałem przerwał się taniec, ale w krótce rozpoczął się na nowo i bez przeszkody trwał przez noc całą. Kilka korwet i iedna wielka Angielska fregata krążą w naszych wodach.

Z Ulmu d. 2. Września.

Składaiące się z 5 pieszych pułkow dywizya Jenerała Friant stoi ciągle w naszem mieście i iego okolicach. Lecz wyruszy na powrot do Francyi, iak tylko urządzony zupełnie zostanie w Frankforcie podział kraiow między Bawaryą, Wirtembergiem, Wircburgiem, &c. co w przyszłym tygodniu nastąpi.

Pomiędzy nowemi rządami oczekiwana iest nieiaka odmiana.

Z Oerebro d. 1. Września.

Przeszłey środy przyiechała tu Królowa Jmć w dobrem zdrowiu. Przy bramie mieyskiey była Monarchini od tuteyszego duchowieństwa i magistratu powitana, poczem przy wystrzałach z dział przeiechała przez miasto do urządzonego dla Nayiaśnieyszych Królestwa o ćwierć mili od miasta wieyskiego mieszkania, gdzie Król Jmć udać się raczył przedem. Nazaiutrz były w tuteyszym zamku pokoie. Marszałek seymu i mowcy z deputacyą od wszystkich stanow oswiadczyli w imieniu tychże stanow radość swoią z powodu przybycia Królowey, co Królowa mile przyiąć raczyła.

Z stolicy donoszą, iż tam przywrócony iest zupełny porządek, i że przy ostatnim pożarze lud zachował się spokoynie i przyłożył się w naywiększym porządku do ugaszenia ognia.

Dziś zawdziana została żałoba z powodu śmierci Następcy tronu.

Z Tours d. 2. Września.

Dwanaście szwadronow lekkiey jazdy zgromadza się w okolicy tuteyszey, a d. 14 pod Jenerałem Fournier wyruszą przez Bajonnę do Hiszpanii.

Z Amsterdamu d. 8. Września.

Kilka bram trymfalnych i inne przepyszne przygotowania na przyięcie Cesarza rozbierane są, poniewaiż Nayiaśnieyszy Cesarz dopiero w roku przyszłym obecnością swoią nas zaszczyci. Honorowa straż morska, którą Admirał de Winter utworzył, składa się z 115 ludzi, i ma na swoich chorągwiach imiona Trompa, Forbin, de Ruyter i Jana Bart. (Mężowie, którzy w dawnieyszych czasach Hollenderską banderę wsławili.)

J. C. K. Mość przyiął, iak wiadomo i miasta Amsterdam i Rotterdam do liczby dobrych miast swoich. Pomiędzy innemi prerogatywami do tego nazwiska przywiązanem iest i ta, iż prezydent miasta znayduie się na koronacyi Cesarza.

Od wieku nie pamiętaią, żeby tu tyle piwa warzono iak w tych czasach. Podaią za przyczynę, iż wiele ludzi dla drogości odzwyczaiaią się od herbaty i kawy, a biorą się do piwa.

DODATEK

DO № 76.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W NIEDZIELĘ DNIA 23. WRZEŚNIA 1810.

Z Warszawy d. 18. *Września.*

JO. Xiążę Naczelny Dowodzca woysk Polskich wyiechawszy z Warszawy za Wisłę, oglądał w bliskości Pułtuska dwa pułki jazdy, to iest, 15, dowodztwa Pułkownika Trzecieskiego, i huzarow dowodztwa Pułkownika Umińskiego, którym kazał czynić obroty. — W sobotę stanął Xiążę w Siedlcach.

JO. Xżę Minister woyny znaiąc trudności, iakie woyskowi Polacy opatrzeni pensyą wysłużoną przez rząd Francuzki w odebraniu oney poiedyńczo znayduią, przedstawił JO. Xciu de Feltre, Ministrowi woyny państwa Francuzkiego sposób podawania ich do płacy, w listach imiennych ogólnych, uchylaiąc nie które formalności trudne do wykonania. JO. Xżę de Feltre w liście swoim pod d. 2 Sierpnia r. b. oświadczył, iż nie iest w stanie odmienić układów, iakie w tey mierze z Ministrem skarbu zaszły, i że wszyscy woyskowi maiący pensyą przyznaną od rządu Francuzkiego, do odebrania oney maią przesłać na ten raz nieuchronnie następuiące dowody.

1mo. Metrykę. 2do. Pełnomocnictwo. 3tio. List uwiadomiaiący o przyznaniu pensyi. 4to. Swiadectwo ostatniey wypłaty żołdu całkowitego czyli służbowego. (*solde d'activité*) Podofficer zaś lub żołnierz, win en złożyć kartę drożną okazuiącą dzień przybycia do swego siedliska. 5to. Swiadectwo, że żyie.

Przy następnych wypłatach nie potrzeba będzie iak przysyłać świadectwo życia. Wszystkie wyżey wymienione dowody powinny im bydź wydane bezpłatnie.

JO. Xżę Minister woyny wezwał wszystkich Prefektow, aby zalecili Podprefektom i prezydentom miast ułatwić woyskowym pensyonowanym uzyskanie rzeczonych dowodow i przesyłanie ich Kommissarzom woiennym, lub Adjunktom, mieysce onych zastępuiącym.

Jeżli którzy woyskowi nie zostawili w biorach woiennych papierow wyżey wymienionych, takowe iak nayśpiesznie drogą teraz wskazaną przesyłać maią.

W. Darewski Kommissarz Ordonator iest postanowiony pełnomocnikiem jeneralnym wszystkich woyskowych pensyonowanych, któremu office-owie bezpośrednio, a podofficerowie i żołnierze przez drogę wyżey wskazaną iak nayśpiesznie wszystkie dowody do odebrania pensyi służące przesyłać maią. W

przypadku opóźnienia, sami sobie przypiszą przewłokę, i kiedy w odebraniu swych pensyy doznawać będą.

Z woli JW. Jenerała Hebdowskiego, Zastępcy Ministra woyny, ninieysze urządzenie do wiadomości publiczney podaie.

Kommissarz Ordonator, Szef wydziału Administracyi woienney.

J. Wasilewski.

Z Wiednia d. 15. Września.

Nayiaśnieyszy Cesarz przedsięwziął d. 10 b. m. z Laxenburga z Nayiaśnieyszą Cesarzową podroż do niektórych swoich prowincyy.

Nayiaśnieyszy Cesarz wydał pod d. 8 b. m. dwa patenta. Pierwszy stanowi, iż na umorzenie bankocetli zapłacona bydź ma dziesiąta część wartości nieruchomego maiątku, to iest od dóbr ziemskich i domow po miastach. Każdy właściciel powinien podać na piśmie przed 1wszym Listopada r. b. wartość swey maiętności po odtrąceniu ciążących na niey długow. Z domow w Wiedniu i w głownych miastach wzięty ma bydź środek z 3 letniego czynszu, to iest od roku 1806, 1807 i 1808 i ten rachuiąc po 6 od sta na kapitał zamieniony. Drugi patent stanowi, iż nie tylko od gruntowego, ale i od ruchomego maiątku, który iakikolwiek przynosi właścicielowi zysk zapłacona bydź ma 10ta część, iako to od prywatnych hypotek, kapitałow, długow w kraiu lub zagranicą, od kapitału włożonego w handel, fabrykę lub iaki inny zakład, od towarow bądź wyrobionych, bądź surowych, iak tylko właścicielowi zysk przynoszą, &c. Wyznaczona przez oba patenta dziesiąta część maiątku rozłożona iest na 15 lat rownemi ratami do zapłacenia. Ktoby iednak chciał wszystkie lub kilka razem rat złożyć, będzie mu pewna kwota od całey ilości w nagrodę odstąpiona, co osobnem okolnikiem oznaymione zostanie.

Z Neapolu d. 22. Sierpnia.

D. 15 obchodzone także były urodziny Napoleona w obozie przy Piale. J. K. Mość odprawił nad całem woyskiem nad brzegami naprzeciw Messyny rewiią, a nieprzyiaciel acz ma tak wielką siłę morską nieśmiał tey uroczystości mieszać. Siła nieprzyiaciela składa się bowiem z 5 liniiowych okrętow o 74 i 80 działach, 25 do 30 fregat, brygow i korwet, a 80 do 90 zbroynych szalup.

Wczoray spuszczony z warsztatu został w Kastelamare nowy liniiowy okręt Capri o 74 działach. Królowa z Królewiczami i Królewnami popłynęła tam na galerze Letycya. Marszałek Perignon i inne osoby dworu towarzyszyły Monarchini na innych galerach. Przy wysiadaniu z okrętu przyięta Królowa Jmć była przez ministra woyny i morskiego i korpusu marynarki przy wystrzałach z dział. Przed iey przybyciem ochrzczono iuż okręt, który szczęśliwie z warsztatu zepchnięty wprowadzony został przy huku dział do portu tuteyszego. Pułkownik Hiller, naczelnik pułku Xcia Jsenburskiego i dowodzca w Kastelamare był z wielu innemi osobami Królowey przedstawiony, która przy radosnych okrzykach w wieczor do stolicy powrociła.

Z Frankfortu d. 4. Września.

Rossyyscy Jenerałowie Mayendorff i Benkendorff przybyli tu: pierwszy udaie się do Francyi, a drugi, który odprowadził Xżnę Amaliią do Baden, powraca do Peterzburga.

Pułkownik Lepin, dyrektor Francuzkiey artyleryi, poiechał d. 1 b. m. z Wirzburga do Gdańska:

Lubo ieszcze nie zaczął się tu jarmark przybyło iuż iednak dosyć przedaiących i kupuiących. Do Paryża szukaią ciągle pereł i dya-

mentow; ale tylko wielkich i białych.

Gorące, które trzeci tydzień już trwaią, bardzo są dla wina dogodne; nie wiele w prawdzie ieſt jagod, ale zato są większe i więcey dobrego wydadzą wina.

Z Strazburga d. 27. Sierpnia.

Z bawełny Lewantskiey, którą tu z Wiednia sprowadzaią, posyłaią wprzód dla bezpieczeństwa proby do Paryża, gdzie gdy pokaże ſię, że ta bawełna ieſt prawdziwie Turecką, może daley do Francyi bydź wieziona, zapłaciwszy cło nowe.

Z Medyolanu d. 24. Sierpnia.

Xżę Otrantu (Fouché), o którym słychać było, że chciał z Liworna popłynąć do Neapolu, przeiechał wczoray ſpieszno przez Alexandryą na powrot do Paryża.

Z Udine d. 26. Sierpnia.

Ziechał wczoray Wicekról Włoski do Palma-Nouva, a dziś wieczorem iedzie do Akwilei, skąd ruszywszy, obiedzie brzegi departamentu Adryatyckiego, dla widzenia w iakim są ſtanie.

Z Wrocławia d. 12. Września.

Król Pruski odprawiwszy d. 10 t. m. popis woyska tak tuteyszey załogi iako też z okolic ściągnionego, wczoray rano o wpół do 7mey ſtąd wyiechał.

DONIESIENIA.

Z Prefektury Departamentu Krakowskiego. Gdy na dniu 28 Września b. r. o godzinie 9 w Wieliczce publiczna licytacya na zaliwerowanie potrzebnych na rok 1811 Salinom Wielickim, 4000 kamieni Podolskich konopi w Urzędzie Administracyynym Salinarnym odprawioną będzie; wzywa ſię przeto wszyſtkich chęć licytowania maiących, i którzy w ſtanie są te znaczną ilość materyałow liwerować, aby na wspomniony dzień i naznaczoną godzinę, zaopatrzeni ſtosownym wadium, w Wieliczce ſię znaydowali.

W Krakowie dnia 17 Września 1810.

Wodzicki, Z. P.

Wroński, S. J.

Podaie ſię do publiczney wiadomości, iż licytacya ruchomości, po niegdy Tereſſie z Bronickich Ochockiey pozoſtałych, iako to: bydła, owiec, różnych sprzętow gospodarskich, powozow, meblow, i t. d. na dniu 26tym mieſiąca Września roku bieżącego o godzinie 9tey z rana we wsi Kobierzynie za Wisłą w Powiecie Krakowskim położoney, za gotowe pieniądze w monecie srebrney grubey odbywać ſię będzie.

Dan w Krakowie dnia 13 Września 1810 roku.

Flaryan Choynacki, Notaryusz Dep. Krak.

Prefekt Departamentu Krakowskiego, ninieyszym podaie do publiczney wiadomości, iż ſtosownie do donieſienia JW. Prefekta Radomskiego, pod dniem 10 Września r. b. tuteyszego Urzędu uczynionego, w Intendenturze dóbr Narodowych Departamentu Radomskiego na dniu 18 mieſiąca Września r. b. odprawiać ſię będzie licytacya woytoſtwa w Ryczywole. Pretium fisci dzierżawy tey realności wynosi 3070 zł. pol. Chęć licytowania maiący, wadium zwyczayne to ieſt 10tą część pretii fisci przy licytacyi złożyć obowiązani będą.

W Krakowie d. 11 Września 1810.

Sąd Pokoiu Powiatu i Miaſta Krakowa drugi wydział obeymuiący, rozpoczynaiąc urzędowanie swoie w dniu 17 Września r. b. z ukontentowaniem donosi Wam Rodacy, i pochlebia sobie w sercu Waszym pozyskać zaufanie, poświęcaiąc naytroskliwiey z moralnem i obywatelskim uczuciem nie teskliwe prace w poiednywaniu i przywracaniu familiyney spokoyności, którаby los pokoleń Waszych zapewniała. — Rozkład Powiatu i Miaſta ieſt następuiący: Stradom, Kaźmierz, Podgórze, Rybaki z obu ſtron Wisły po Rudawę i po ulicę

ciągnącą ſię od Wiśiney bramy do moſtu pod browarami Królewskiemi i wszyſtkie parafie w okręgu Podgórskim będące. — Dan na Pefiedzeniu Sądu Pokoiu Powiatu i Miaſta Krakowa Składu drugiego. Dnia 18 Września 1810 roku.

Mikołay Baron Gostkowski, Sędzia Pokoiu.
Stanisław Mieroszewski, Sędzia Pokoiu.
Konſtanty Hościak Popiel, Sędzia Pokoiu.
Sebaſtyan Kawski, Pisarz S. P. P. M. Kr. Skł. 2go.

Jak tylko Stanisław Dorynek rodem z Filipowic Krzeszowickiego państwa w roku 1798 do woyska Auſtryackiego, regimentu Würtembe ga wydanym zoſtał, tak do dziś dnia żona iego Katarzyna żadney o nim nie ma wiadomości. Dużo iey na tem zależy bydź pewną czy jeszcze żyie i gdzie ſię obraca? Zaklina go więc, aby powracał do niey, alb przynaymniey uwiadomił ią o życiu swoim, równie na Boga prosi każdego, ktoby o iego śmierci dowodnie wiedział, aby o tem zwierzchność mieyscową państwa Krzeszowic chciał zawiadomić.

Dat. w Krzeszowicach dnia 27 Sierpnia 1810.

Sąd Kryminalny Podsędkowski w Krakowie

Powołuie ninieyszym Maryannę Jęczmieńską, Przechrzciankę, o morderſtwo zdradzieckie i naięte obwinioną, w dniu 15 Lipca 1809 z aresztow kryminalnych Krakowskich zbiegłą, ażeby celem dania na obwinienie odpowiedzi, naydaley w przeciągu dni 60 tu w Sądzie ſtawiła ſię. — W Krakowie d. 30 Sierpnia 1810.

Więckowski, Podsędek Kryminalny.
Przez Sąd Podsędkowski Kryminalny Krakowski.
Haldmiski, Z. J.

Walenty Litwiński, bywszy Adwokat Uniwersalny przy Sądach Szlacheckich Krakowskich, będąc nominowany Prokuratorem Królewskim przy Trybunale Cywilnym pierwszey Inſtancyi Departamentu Krakowsskiego, uwiadomia ſtrony, które iemu wproſt dokumenta lub inne papiery, lub ś. p. Ignacemu Spyteckiemu bywszemu Adwokatowi Uniwersalnemu przy Sądach Szlacheckich Krakowskich, (którego był sądowym subſtytutem, i akta po nim pozoſtałe podług konsygnacyi sądowey odebrał) do obrony sądowey oddały, ażeby w przeciągu trzech mieſięcy, lub sami przez ſię, lub przez umocowanego Plenipotenta akta ſiebie tyczące od niego odebrały, lub uſtanowiły sobie w Krakowie Plenipotenta, którenby akta wspomnione odebrał; gdyż po upłynionym tym czaſie akta te lub w tuteyszym Trybunale złożone, lub któremukolwiek z Patronow przy Trybunale tuteyszym na mocy subſtytucyi oddane będą; a skutki szkodliwe z opoźnienia czynności sądowych dla ſtron, których ſię dotyczą wynikaiące, ſtrona akta odebrać lub pełnomocnika uſtanowić zaniedbaiąca sama sobie przypisze.

W Krakowie d. 1 Września.

W Imieniu Nayiaśnieyszego Fryderyka Auguſta, Króla Saskiego, Xiążęcia Warszawskiego &c. &c.

Król. Xiążęcy Sąd Szlachecki Lubelski wszem obec i każdemu w szczególności wiadomo czyni, iż urodzony Filip Obniski, Adwokat przy Sądzie Szlacheckim Lubelskim, swego urzędu Adwokata zrzekł ſię; przeto wszyscy, którzyby iakowe pretensye przeciwko rzeczonemu Urodzonemu Obniskiemu z Urzędu Adwokata pochodzące mieli, takowe do Sądu tuteyszego w czaſie prawem oznaczonym wnieść maią.

Dan w Lublinie dnia 18 Czerwca 1810.

Wladich.
Zgliczyński.
Wysiekierski.

Z Rady Król. Xiążęcego Sądu Szlacheckiego Lubelskiego.
Biliński.